

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՈՒ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՄԲԻՈՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց 1901/B03. Պետության և իրավունքի տեսություն -1.

Որակավորման
աստիճան՝

բակալավրի կրթական ծրագիր

Կազմեց՝

ԵՊՀ պետության և իրավունքի տեսության ու պատմության
ամբիոնի վարիչ, իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Վաղարշյանը

ԵՊՀ հրատարակչություն
ԵՐԵՎԱՆ – 2016

ԾՐԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1901/B03. Պետության և իրավունքի տեսություն -1. (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 4 ժամ (40 դասախոսություն, 24 սեմինար, 56 ինքնուրույն աշխատանք)

1-ին կիսամյակ: Առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց:

Նպատակը և խնդիրները.

Պետության և իրավունքի տեսությունը հիմնարար, համատեսական, մեթոդաբանական իրավական գիտություն է պետության և իրավունքի ծագման, զարգացման և գործառնությունների ամենից ընդհանուր և հիմնական օրինաչափությունների մասին: Որպես մեթոդաբանական, հենքային գիտություն պետության և իրավունքի տեսությունը մշակում է ճանաչողության ընդհանուր մեթոդները և սկզբունքները, ինչպես նաև իրավագիտության կատեգորիաների և հասկացությունների համակարգը: Պետության և իրավունքի տեսության որպես դասընթացի նպատակը գիտական հետազոտության արդյունք համարվող տեսական նյութը սովորողին մատչելի ձևով շարադրելն է:

Դասընթացի *ուսումնական նպատակն է* ուսանողին սովորեցնել պետության և իրավունքի ծագման, գործողության, զարգացման հիմնական և ընդհանուր օրինաչափությունները, իրավագիտության մեթոդաբանական հիմունքները, նախապատրաստել մնացած իրավական դասընթացները յուրացնելուն:

Դասընթացի խնդիրներից են՝

Պետության և իրավունքի տեսության որպես դասընթացի ավանդման արդյունքում սովորողը յուրացնում է տեսության մշակած հիմնական սկզբունքները, դրույթները, գաղափարները, որոնք արդեն մեծամասամբ հանրաճանաչ են: Պետության և իրավունքի տեսությունը որպես դասընթաց իրավաբանական կրթության ոլորտում կատարում է հետևյալ խնդիրները և գործառնությունները.

1) սովորեցնում է պետական և իրավական ընդհանուր օրինաչափությունները, իրավագիտության մեթոդաբանական հիմունքները,

2) օգնում է յուրացնելու կարևոր պետական և իրավական հասկացությունները, եզրույթները, այլ կերպ ասած, իրավաբանական լեզուն,

3) նախապատրաստում է ուսանողին մնացած իրավական դասընթացները յուրացնելուն, հանդես գալով որպես հիմք և նախադրյալ իրավագետի հետագա կրթական գործընթացի համար,

4) ձևավորում է մասնագիտական արհեստավարժություն՝ գործնական ունակություններ և հմտություններ վերլուծելու պետաիրավական կոնկրետ երևույթները, ճիշտ կիրառել ստացված տեսական գիտելիքները,

5) ձևավորում է իրավական աշխարհայացք և կողմնորոշում³ դնելով մասնագետի իրավական մշակույթի հիմքերը:

Կրթական վերջնաարդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կսովորի իրավագիտության մեթոդները, պետաիրավական ընդհանուր օրինաչափությունները,
2. կյուրացնի իրավագիտական լեզուն,

3. ձեռք կրերի մասնագիտական արհեստավարժություն, (պետաիրավական երևույթների վերլուծում, տեսական գիտելիքների կիրառում),
4. ձեռք կրերի իրավական աշխարհայացք, մասնագիտական իրավական մշակույթ:

Քննությունների անցկացման ձևերը և գնահատման չափանիշները

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներն անցկացվում են գրավոր յուրաքանչյուրը 9 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում առաջադրանքներ: Միավորների քայլը 1: Առաջին ընթացիկ ստուգումը ներառում է դասընթացի 1-9 թեմաները, իսկ երկրորդը՝ 10-14:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԲՈՎԱՆՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԹԵՄԱ 1. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՈՐՊԵՍ

ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆ

(3 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Գիտություն. հասկությունները, տեսակները, տարրերը: Պետության և իրավունքի տեսություն գիտության բնութագիրը: Պետության և իրավունքի տեսության հետազոտման օբյեկտը և առարկան:
2. Պետության և իրավունքի տեսություն գիտության առարկայի հասկությունները: Պետության և իրավունքի տեսությունը որպես իրավական, հասարակական, ընդհանուր տեսական և մեթոդաբանական բնույթի գիտություն:
3. Պետության և իրավունքի տեսության գործառույթները. ճանաչողական, բացահայտողական, կանխատեսող, մեթոդաբանական, գործնականկիրառական, գաղափարական և այլն:
4. Պետության և իրավունքի տեսություն գիտության կապը պրակտիկայի հետ:

Հարցեր 1-4 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի ը դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-4-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 2. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետության և իրավունքի տեսության մեթոդների հասկացությունը և դասակարգումը:
2. Պետության և իրավունքի տեսության համընդհանուր մեթոդները:
3. Պետության և իրավունքի տեսության համագիտական տրամաբանական հնարքները. անալիզ, սինթեզ, ինդուկցիա, դեդուկցիա և այլն:
4. Պետության և իրավունքի տեսության համագիտական սկզբունքները. պատմականություն, օբյեկտիվություն, կոնկրետություն, բազմակարծություն, համալիրություն:
5. Պետաիրավական երևույթների ճանաչման մասնակի գիտական մեթոդները (կոնկրետ-սոցիոլոգիական, վիճակագրական և այլն):

6. Պետաիրավական երևույթների ճանաչման հատուկ իրավական մեթոդները. համեմատական-իրավական, ձևական-իրավական վերլուծության, իրավական մոդելավորման, իրավական փորձարարության:

Հարցեր 1-6 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ ը դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-6-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

**ԹԵՄԱ 3. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԸ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՎԱՐԳՈՒՄ
(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)**

1. Պետության և իրավունքի տեսության հարաբերակցությունը փիլիսոփայության, քաղաքաախտության, սոցիոլոգիայի, տնտեսաախտության հետ:
2. Իրավագիտության հետազոտման օբյեկտ: Իրավական գիտությունների դասակարգումը. տեսական, պատմական, ճյուղային, միջճյուղային, կիրառական, և այլ գիտություններ: Պետության և իրավունքի տեսությունը իրավական գիտությունների համակարգում:
3. Պետության և իրավունքի տեսությունը որպես ուսումնական դասընթաց. նպատակները, խնդիրները, կառուցվածքը:

Հարցեր 1-3 Թեմայի բոլոր հարցերով անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ ը դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-3-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 4. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՌԱՋԱՅՈՒՄԸ

(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Հասարակություն. հատկանիշները, հասկացությունը:
2. Մինչպետական հասարակության կազմակերպական ձևերի, տնտեսության, սոցիալական իշխանության և նորմերի ընդհանուր բնութագիրը:
3. Պետության առաջացման ընդհանուր պատճառները (օրինաչափություններ): Պետության առաջացման առանձնահատուկ օրինաչափությունները: Պետության առաջացման եվրոպական և արևելյան (ասիական) ուղիները, դրանց ձևերը: Արևելյան հասարակությունների հիմնական հատկանիշները:
4. Պետության առաջացման տեսությունների բազմազանությունը: Աստվածաբանական, նահապետական, պայմանագրային, բռնության, մատերիալիստական տեսությունների ընդհանուր բնութագիրը:
5. Մինչպետական և պետական հասարակության տարբերիչ հատկանիշները: Պետական և անմիջական իշխանության տարբերիչ հատկանիշները:
6. Իրավունքի առաջացման պատճառները և իրավական նորմերի ձևավորման ուղիները: Իրավունքի նորմերի և նախնադարյան սոցիալական նորմերի տարբերիչ հատկանիշները:

Հարցեր 1-6 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ ը դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-6-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 5. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետության հասկացությունը և հատկանիշները:
2. Պետության ինքնիշխանությունը. ներքին և արտաքին կողմերը, հատկանիշները: Պետության ինքնիշխան իրավունքները: Պետության ինքնիշխանության սահմանափակումը:
3. Ժողովրդի ինքնիշխանությունը: Ժողովրդի և պետության ինքնիշխանության հարաբերակցությունը:
4. Ազգ եզրույթի իմաստները: Էթնիկ իմաստով ազգի ինքնիշխանությունը: Ազգի ինքնորոշման իրավունքը: Ազգի և պետության ինքնիշխանության հարաբերակցությունը:

Հարցեր 1-4 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ ը դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-4-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 6. ՊԵՏՈՒԹՈՒՆ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Իշխանահարաբերությունները և դրանց կառուցվածքը: Պետական իշխանությունը որպես սոցիալական իշխանության հատուկ տարատեսակ: Պետական իշխանության հասկացությունը և հատկությունները:
2. Պետությունը և պետական իշխանությունը: Պետական իշխանության իրականացման ձևերը և եղանակները (մեթոդները):
3. Պետական իշխանության լեգիտիմությունը և լեգալությունը:
4. Պետական իշխանության կենտրոնացումը և տարանջատումը:

Հարցեր 1-3 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. ինտերակտիվ ելույթ. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ ը դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարց 4 – ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 7. ԻՐԱՎՈՒՆՔ. ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Իրավունք եզրույթի իմաստները: Օբյեկտիվ իրավունք և սուբյեկտիվ իրավունք:
2. Օբյեկտիվ իրավունքի հասկացությունը: Իրավունքի հասկանիշները. նորմատիվայնությունը, պաշտոնական աղբյուրներում ամրագրված ձևական որոշակիությունը, պետական հարկադրանքով ապահովվածությունը, համապարտադիրությունը, գիտակցական-կամային բնույթը, համակարգվածությունը:
3. Իրավունքի հասկացության բնորոշման հիմնախնդիրը:
4. Իրավունք և օրենք: Իրավական օրենք:

Հարցեր 1-4 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ր դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-4-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 8. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ

(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետության էություն և սոցիալական առաքելություն հասկացությունները:
2. Պետության էության մեկնաբանման դասակարգային և համասոցիալական մոտեցումները:
3. Պետության էության և սոցիալական առաքելության հիմնախնդրի հանգուցալուծումը:
4. Պետության էության զարգացման արդի օրինաչափությունները:

Հարցեր 1-4 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ր դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 1-4-Ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 9. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԻՊԵՐԸ

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետության և իրավունքի տիպ հասկացությունը և տիպաբանության նշանակությունը:
2. Պետության և իրավունքի տիպաբանության ֆորմացիոն (Հեգելի և Մարքսի) մոտեցումները, դրանց արժանիքները և թույլ կողմերը:
3. Պետության և իրավունքի տիպաբանության քաղաքակրթական-մշակութաբանական մոտեցումը, դրա արժանիքները և թույլ կողմերը:
4. Պետության և իրավունքի տիպաբանության ազատական-իրավաբանական մոտեցումը, դրա արժանիքները և թույլ կողմերը:

Հարցեր 1, 4 հարցերով անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի ը դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 2-3 ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 10. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետության գործառույթներ հասկացությունը, հատկանիշները, նշանակությունը: Պետության գործառույթների դասակարգումը:
2. Պետության ներքին գործառույթները (տնտեսական, ֆինանսական, սոցիալական, մշակութային, իրավական, բնապահպանական) և դրանց բովանդակությունը:
3. Պետության արտաքին գործառույթները: Տեսակների հիմնախնդիրը և դրանց բովանդակությունը:
4. Պետության գործառույթների իրականացման ձևերը. հասկացությունը, տեսակները (իրավական և կազմակերպական):

5. Պետության գործառույթների իրականացման մեթոդները, հասկացությունը, տեսակները /իրավական, կազմակերպական, գաղափարադաստիարակչական/:

6. Պետության գործառույթների դինամիկան, փոխապայմանավորվածությունը, փոխգործողությունը:

Հարցեր 1-4 անցկացվում են **դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ:** Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համատես ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 5-6 ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 11. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետության ձև հասկացությունը և տարրերը:
2. Պետության կառավարման ձև. հասկացությունը, հատկանիշները և տեսակները:
3. Կառավարման միապետական ձևը. հասկացությունը և տեսակները:
4. Կառավարման հանրապետական ձևը. հասկացությունը և տեսակները:
5. Պետական կառավարման ռեժիմ հասկացությունը, տեսակները /դուալիստական միապետություն, խորհրդանական և նախագահական կառավարման ռեժիմ/:
6. Պետական կառուցվածքի ձև. հասկացությունը և տեսակները: Միասնական (ունիտար), դաշնային (ֆեդերատիվ), համադաշնային (կոնֆեդերատիվ) պետություններ:
7. Պետաիրավական ռեժիմ. Հասկացությունը, հատկանիշները:
8. Պետաիրավական ռեժիմի տեսակները, կազմավորման օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները: Ժողովրդավարական և հակաժողովրդավարական պետաիրավական ռեժիմները:
9. Պետության էության, տիպի և ձևի հարաբերակցությունը:

Հարցեր 1-7 անցկացվում են **դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ:** Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր.

ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 8-9 ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 12. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳԸ (ՄԵԽԱՆԻԶՄԸ)

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետությունը որպես հասարակության կառավարման կառուցակարգ: Պետության կառուցակարգի և ապարատի հարաբերակցության հիմնախնդիրը:
2. Պետության կառուցակարգը (մեխանիզմը). հասկացությունը, բնութագրական գծերը, կառուցվածքը, կազմավորման գործոնները: Պետական կազմակերպությունները որպես պետական կառուցակարգի բաղադրամաս:
3. Պետական ապարատ. հասկացությունը, հատկանիշները, կառուցվածքը: Պետական մարմիններ, պետական կառավարչական հիմնարկներ /հասկացությունը և գործառույթները/:
4. Պետության մարմին. հասկացությունը, հատկանիշները: Պետական մարմինների դասակարգումը:
5. Պետական մարմինները և տեղական ինքնակառավարման մարմինները: Կենտրոնացված և ապակենտրոնացված պետություններ: Տեղական ինքնակառավարումը որպես ժողովրդաիշխանության ձև:

Հարցեր 1-4 անցկացվում են **դասախոսություններ՝** ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարցեր 5 - ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 13. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՐԱՏԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՄԿՋԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

(3 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

1. Պետական ապարատի կազմակերպման և գործունեության սկզբունքների հասկացությունը և հատկանիշները:
2. Պետական ապարատի կազմակերպման և գործունեության սկզբունքների դասակարգումը:
3. Պետական ապարատի կազմակերպման և գործունեության ընդհանուր սկզբունքները. մարդասիրության, ժողովրդավարության, հրապարակայնության, իրավական օրինականության, իշխանությունների բաժանման, պետական ծառայության մատչելիության և արհեստավարժության, կոլեգիալության և միանձնյա կառավարման զուգակցման, հասարակության առջև պետության հանրային-իրավական պատասխանատվության, պաշտպանունակության:

Հարցեր 1, 3 անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ էլույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՝ ը հիրքորորշում. համառոտ էլույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարց 2 ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են թեմայի հիմնահարցերը:

ԹԵՄԱ 14. ՀԱՄԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

(2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ սեմինար)

1. Հասարակության քաղաքական համակարգը և դրա բաղադրատարրերը: Մրցակցային քաղաքական համակարգը:
2. Պետությունը որպես հասարակության քաղաքական համակարգի սուբյեկտ:
3. Հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունները քաղաքական համակարգում: Քաղաքական կազմակերպության հասկացությունը և նշանակությունը: Քաղաքական կազմակերպությունների գործառույթները: Լոբբիականություն:
4. Եկեղեցին հասարակության քաղաքական համակարգում: Աստվածապետություն (թեոկրատական պետություն), կղերական (կրոնականացված) պետություն և աշխարհիկ պետություն:

Հարցեր 1-2, 4 հարցերով անցկացվում են դասախոսություններ՝ ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդների կիրառմամբ: Գործնական հմտությունների ձևավորման և

գարգացման համար ինչպես դասախոսության, այնպես էլ սեմինար պարապմունքի ընացքում կիրառվում են առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի ը դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներն են՝ ցուցադրական պիտույքներ (էլեկտրոնային պաստառներ, սխեմաներ), ուսումնական արդյունքին վերաբերող հարցաշարերի և իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հարց 3 - ինքնուրույն աշխատանք, որի ընթացքում ուսանողները համապատասխան ուսումնական գրականության հիման վրա յուրացնում են տվյալ հարցը և թեման:

ՀԱՆՁՆԱՐԱՐՎՈՂ ՆՈՐՄԱՏԻՎ ԱԿՏԵՐ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բոլոր թեմաների համար պարտադիր գրականություն

1. Վաղարշյան Ա.Գ. Պետության և իրավունքի տեսություն -1, դասախոսություններ, Երևան, 2010:
2. Վաղարշյան Ա.Գ. Պետության և իրավունքի տեսություն -2, դասախոսություններ, Երևան, 2011:

Սկզբնաղբյուրներ

1. Хрестоматия по теории государства и права, политологии, историй политических и правовых учений. М., 2000:
2. Теория государства и права. Хрестоматия. Т. 1, М., 2001:
3. Теория государства и права. Хрестоматия. Т. 2, М., 2001:
4. Теория государства и права. Хрестоматия. Сос. Р.Т. Мухаев. М., 2000:
5. Правовая мысль: Антология. Сост. В.П. Малахов. Екатеринбург. 2003:

Հիմնական ընդհանուր գրականություն

3. Խրոպանյուկ Վ.Ն. Պետության և իրավունքի տեսություն: Երևան, 1997:
4. Ներսեսյանց Վ.Ս. Իրավունքի և պետության տեսություն: Երևան, 2001:
5. Теория государства и права. Учебник. Под ред. В.М. Корельского и В.Д. Первалова. М., 1997, 2006.
6. Теория государства и права. Курс лекции. Под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. М., 1999.
7. Мухаев Р.Т. Теория государства и права. М., 2001.
8. Общая теория государства и права. Академ. курс в 2-х томах, под ред. проф. Ш.Н. Марченко. М., 1998, 2008:
9. Теория государства и права. Под ред. М.Н. Марченко. М., 1997.

Լրացուցիչ ընդհանուր գրականություն

1. Ապիյան Ն.Ա., Սաֆարյան Գ.Հ., Հակոբյան Ջ.Հ. Պետության և իրավունքի տեսության հիմնահարցեր, Երևան, 2001:

2. Алексеев С.С. Право: азбука, теория философия: Опыт комплексного исследования. М., 2000.
2. Денис Ллойд. Идея права: репрессивное зло или социальная необходимость? М., 2002
3. Лившиц Ф.З. Теория права. Учебник для студентов юридических высших учебных заведений. М., 1994:.
4. Венгеров А.Б. Теория государства и права. М., 1999.
5. Комаров С.А. Общая теория государства и права. М., 1997.
6. Общая теория государства и права. Академ. курс в 3-х томах, под ред. проф. М.Н. Марченко.
7. Общая теория государства и права. Под ред. В.В. Лазарева. М., 1994.
8. Проблемы общей теории права и государства. Под общ. ред. В.С. Нерсесянца. М., 1999.
9. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства. М., 1999.
10. Общая теория права. Под ред. Пиголкина А.С., М., 1996.
11. Теория государства и права. Под ред. Г.Н. Манова. М., 1995.
12. Хропанюк В.Н. Теория государства и права (2-е издание, дополненное, исправленное). Под ред. проф. Стрекозова В.Г. М., 1995.
13. Политология для юристов. М., 1999:
14. Черданцев А.Ф. Теория государства и права. М., 2001.
15. Четвернин В.А. Понятия права и государства. Введение в курс теории права и государства. М., 1997:

Լրացուցիչ գրականություն ըստ թեմաների

ԹԵՄԱ 1-3. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՈՐՊԵՍ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆ, ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՏԵՂԸ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

- Гаврилов О.А.* Математические методы и модели в социально-правовом исследовании. М., 1976.
- Гаврилов О.А.* Стратегия правотворчества и социальное прогнозирование. М., 1993.
- Гревцов Ю.И.* Очерки теории и социологии права. СПб., 1996.
- Жалинский А.Э.* Основы профессиональной деятельности юристов. Смоленск, 1995.
- Казимирчук В.П.* Право и методы его изучения. М., 1965.
- Карбонье Ж.* Юридическая социология. М., 1986.
- Историческое и логическое в познании государства и права. Л., 1988.
- Керимов Д.А.* Общая теория государства и права: предмет, структура, функции. М., 1977.
- Керимов Д.А.* Философские основания политико-правовых исследований. М., 1986.
- Кистяковский Б.А.* Социальные науки и право / Очерки по методологии социальных наук и общей теории права. М., 1916.
- Венгеров А.Б.* Значение археологии и этнографии для юридической науки // Советское государство и право. 1993. № 3.
- Казимирчук В. П.* Право и методы его изучения. М., 1965.
- Козлов В.А., Суслов Ю.А.* Конкретно-социологические исследования в области права. Л., 1981.
- Козлов В.А.* Проблемы предмета и общей методологии права. Л., 1989.
- Куббель С.С., Першиц А.И., Венгеров А.Б.* Этнография и науки о государстве и праве // Вестник АН СССР. 1984. № 10.
- Лапаева В.В.* Конкретно-социологические исследования в праве. М., 1988.
- Ленин В.И.* Государство и революция // Полн. собр. соч. Т. 33. Гл. I, IV.

- Ленин В.И.* К вопросу о диалектике // Полн. собр. соч. Т. 39.
 Марксистско-ленинская общая теория государства и права. Основные институты и понятия. М., 1970.
- Нерсисянц В.С.* Философия права. М., 1997.
- Правовой эксперимент и совершенствование законодательства. М., 1988.
- Сравнительное правоведение. М., 1988.
- Степин В.С.* Философия и образы будущего // Вопросы философии. М., 1994. № 6.
- Сырых В.М.* Метод правовой науки: основные элементы, структура. М., 1980.
- Тихомиров Ю.А.* Курс сравнительного правоведения. М., 1996.
- Тилле А. А., Швеков Г. В.* Сравнительный метод в юридических дисциплинах. М., 1978.

ԹԵՄԱ 4. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆԵՔԻ ԱՌԱՋԱՅՈՒՄԸ

- Андреев И.Л.* Происхождение человека и общества. М., 19888.
- Аннерс Э.* История европейского права. М., 1994.
- Аристотель.* М.: Политика, 1911.
- Алексеев В.П., Першиц А.И.* История первобытного общества. М., 1990.
- Андреев И.Л.* Происхождение человека и общества. М., 1988.
- Афанасьев В.Г.* Общество: системность, познание, управление. М., 1981.
- Берман Г.* Западная традиция права: эпоха формирования. М., 1994.
- Бутенко А.П.* Государство: его вчерашние и сегодняшние трактовки // Государство и право. 1993. № 7.
- Вебер М.* Избранные произведения. М., 1990.
- Власть. Очерки современной политической философии Запада. М., 1989.
- Государство и социальные структуры на Древнем Востоке. М., 1989.
- Гусейнов А.А.* Понятие насилия и ненасилия // Вопросы философии. 1994. № 6.
- Дробышевский С.А.* Политическая организация, право и доклассовое общество // Правоведение. 1988. № 5.
- Зуев В.И.* “Власть” в системе политологических категорий // Государство и право. 1992. № 5.
- Ильин И.А.* Аксиомы власти // Новое время. 1990. № 10.
- Ильин И.А.* О сопротивлении злу силою // И.А. Ильин Путь к очевидности. 1993.
- История первобытного общества/Эпоха классовообразования. М., 1982.
- Косарев А.И.* Происхождение и сущность государства. М., 1969.
- Ленин В.И.* Государство и революция // Полн. собр. соч. Т. 33.
- Ленин В.И.* О государстве // Полн. собр. соч. Т. 39.
- Маркс К., Энгельс Ф.* Манифест коммунистической партии. Соч. Т. 4.
- Основы теории политической системы. М., 1985.
- Першиц А.И., Менгайт А.Л., Алексеев В.П.* История первобытного общества. М., 1984.
- Платон.* Государство. Соч. в 3-х томах. Т. 3. М., 1971.
- Филиппов Г.Г.* Социальная организация и политическая власть. М., 1985.
- Франк С.Л.* Проблема власти // Франк С.Л. Философия и жизнь. 1910.
- Энгельс Ф.* Происхождение семьи, частной собственности и государства. В связи с исследованием Льюиса Г. Моргана // *К. Маркс, Ф. Энгельс.* Соч. Т. 21. Гл. IV-VI; VIII, IX.
- Захаров А.* Еще раз о теории формаций // Общественные науки и современность. 1992. № 2.
- Неновски Н.* Единство и взаимодействие государства и права. М., 1982.

ԹԵՄԱ 5. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՉԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

- Ардашкин В.Д.* К современной концепции государства // Правове дение. 1992. № 2.
- Бутенко А.П.* Государство: его вчерашние и сегодняшние трактовки // Государство и право. 1993. № 7.
- Толкачев К.Б., Хабибулин А.Г.* Государство, понятие, сущность, типология / Политология: Курс лекций. Уфа, 1995.
- Малько А.В.* Правовое государство // Правоведение. 1997. № 3.
- Тихомиров Ю.А.* Государство на рубеже столетий // Государство и право. 1997. № 2.
- Топорнин Б.Н.* Сильное государство – объективная потребность времени // Вопросы философии. 2001. № 7.
- Шабров О.Ф.* Политическая система: демократия и управление обществом // Государство и право. 1994. № 5.
- Чиркин В.Е.* Основы государственной власти. М., 1996.
- Манов Г.И.* Признаки государства: Новые прочтения. М., 1993.
- Семенов С.С.* Территория в международном праве. М.: ГД РФ: Известия, 1997.
- Чиркип В. Е.* Элементы сравнительного государствоведения. М., 1994.
- Чиркин В.Е.* Государствоведение. М., 1999.

ԹԵՄԱ 6. ԻՐԱՎՈՒՆԹ. ՀԱՍՉԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

- Алексеев С.С.* Теория права. М., 1994.
- Байтин М.И.* Сущность права (Современное нормативное право понимание на грани двух веков). Саратов: СГАП, 2001.
- Гегель Г.В. Ф.* Философия права. М., 1990.
- Зажичкий В.И.* Правовые принципы в законодательстве РФ // Государство и право. 1996. № 11.
- Кленнер Г.* От права природы к природе права. М., 1988.
- Кудрявцев В.Н.* О правопонимании и законности // Государство и право. 1994. № 3.
- Корнев А.В.* К вопросу о правопонимании в дореволюционной России // Государство и право. 1998. № 5.
- Лейст О.Э.* Три концепции права // Советское государство и право. 1991. № 12.
- Лейст О.Э.* Сущность права. Проблемы теории и философии права. М.: Зерцало, 2002.
- Ленин В.И.* Государство и революция // Полн. собр. соч. Т. 33.
- Малинова И.П.* Философия права. Екатеринбург, 1995.
- Мальцев В.А.* Право как нормативно-деятельностная система // Журнал российского права. 2002. № 4.
- Мальцев Г.В.* Понимание права. Подходы и проблемы. М., 1999.
- Марксистско-ленинская общая теория государства и права. Основные институты и понятия. М., 1970.
- Монтескье Ш.* О духе законов // Избр. произв. М., 1955.
- Неновски Н.* Единство и взаимодействие государства и права. М., 1982.
- Радько Т.Н.* Основные функции социалистического права. Волгоград, 1970.
- Радько Т.Н., Толстик В.А.* Функции права. Н. Новгород, 1995.
- Явич Л.С.* Общая теория права. Л., 1976.
- Явич Л.С.* Сущность права. Л., 1985.
- Янменев Ю.В.* Нетрадиционные подходы в общей теории права // Правоведение. 2002. № 1.
- Петрова Л.В.* О естественном и позитивном праве // Государство и право. 1995. №2.

Самигулин В.К. Право и неправо // Государство и право. 2003. № 3.
Честное И.Л. Правопонимание в эпоху постмодерна // Правоведение. 2002. № 2.

ԹԵՄԱ 7. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ардашкин В.Д. К современной концепции государства // Правоведение. 1992. № 2.
Алексеев С.С. Философия права. М., 1997.
Байтин М.И. Государство и политическая власть. Саратов, 1972.
Байтин М.И. Политическая власть и государство // Теория политики (общие вопросы). Саратов, 1994.
Бачило И.Л. Факторы, влияющие на государственность // Государство и право. 1993, № 7.
Бутенко А.П. Государство: его вчерашние и сегодняшние трактовки // Государство и право. 1993. № 7.
Бутенко А.П. Кадочников Т.Т. Становление социалистического общества и казарменный социализм // Вопросы философии. 1990. № 6.
Вебер М. Избранные произведения. М., 1990.
Захаров А. Еще раз о теории формаций // Общественные науки и современность. 1992. № 2.
Косарев А.И. Происхождение и сущность государства. М., 1969.
Кропоткин П. А. Хлеб и воля. Современная наука и анархизм. М., 1990.
Ленин В.И. Государство и революция // Полн. собр. соч. Т. 33.
Ленин В.И. О государстве // Полн. собр. соч. Т. 39.
Маркс К., Энгельс Ф. Манифест коммунистической партии. Соч. Т. 4.
Петров В.С. Сущность, содержание и форма государства. Л., 1977.
Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. М. 1992.
Тихомиров Ю.А. Государство на рубеже столетий // Государство и право. 1997. № 2.
Тихомиров Ю.А. Государственность: крах или воскрешение // Государство и право. 1992. № 9.
Тойнби А.Д. Постигание истории. М., 1991.
Четверкин В.А. Размышления по поводу теоретических представлений о государстве // Советское государство и право. 1992. № 5.
Черданцев А.Ф. Государственная власть и ее обоснование // Правоведение. 1992. № 2.
Чиркин В.Е. Три ипостаси государства // Государство и право. 1993. № 8.
Чиркин В. Е. Элементы сравнительного государствоведения. М., 1994.
Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993. Т. 1.

Лившиц Р.З. Государство и право в современном обществе: необходимость новых подходов // Советское государство и право. 1990. № 10.
Маршак А.Л., Дзодиев В. Проблемы становления демократического государства в России // Государство и право. 1997. № 8.
Омельченко О.Я. Идея правового государства: истоки, перспективы, причины. М., 1994.
Моисеев Н.Н. Цивилизация на переломе: Пути России. М., 1996.
Рыжов В.С. К судьбе государственного управления // Государство и право. 1999. № 2.
Проблемы суверенитета в Российской Федерации. М., 1994.

ԹԵՄԱ 8. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԻՊԵՐԸ

Бачило И.Л. Факторы, влияющие на государственность // Государство и право. 1993, № 7.

- Байтин М.И.* Государство и политическая власть. Саратов, 1972.
- Байтин М.И.* Политическая власть и государство // Теория политики (общие вопросы). Саратов, 1994.
- Бутенко А.П.* Государство: его вчерашние и сегодняшние трактовки // Государство и право. 1993. № 7.
- Бутенко А.П. Кадочников Т.Т.* Становление социалистического общества и казарменный социализм // Вопросы философии. 1990. № 6.
- Вебер М.* Избранные произведения. М., 1990.
- Захаров А.* Еще раз о теории формаций // Общественные науки и современность. 1992. № 2.
- Косарев А.И.* Происхождение и сущность государства. М., 1969.
- Кропоткин П. А.* Хлеб и воля. Современная наука и анархизм. М., 1990.
- Ленин В.И.* Государство и революция // Полн. собр. соч. Т. 33.
- Ленин В.И.* О государстве // Полн. собр. соч. Т. 39.
- Маркс К., Энгельс Ф.* Манифест коммунистической партии. Соч. Т. 4.
- Петров В.С.* Сущность, содержание и форма государства. Л., 1977.
- Сорокин П.А.* Человек. Цивилизация. Общество. М. 1992.
- Тихомиров Ю.А.* Государство на рубеже столетий // Государство и право. 1997. № 2.
- Тихомиров Ю.А.* Государственность: крах или воскрешение // Государство и право. 1992. № 9.
- Тойнби А.Д.* Постигание истории. М., 1991.
- Четверкин В.А.* Размышления по поводу теоретических представлений о государстве // Советское государство и право. 1992. № 5.
- Черданцев А.Ф.* Государственная власть и ее обоснование // Правоведение. 1992. № 2.
- Чиркин В.Е.* Три ипостаси государства // Государство и право. 1993. № 8.
- Чиркин В. Е.* Элементы сравнительного государствоведения. М., 1994.
- Шпенглер О.* Закат Европы. М., 1993. Т. 1.
- Лившиц Р.З.* Государство и право в современном обществе: необходимость новых подходов // Советское государство и право. 1990. № 10.
- Маршак А.Л., Дзодиев В.* Проблемы становления демократического государства в России // Государство и право. 1997. № 8.
- Омельченко О.Я.* Идея правового государства: истоки, перспективы, причины. М., 1994.
- Мойсеев Н.Н.* Цивилизация на переломе: Пути России. М., 1996.
- Рыжов В.С.* К судьбе государственного управления // Государство и право. 1999. № 2. Проблемы суверенитета в Российской Федерации. М., 1994.

ԹԵՄԱ 9. ՊԵՏՈՒԹՈՒՆ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- Байтин М.И.* Государство и политическая власть. Саратов, 1972.
- Бачило И.Л.* Факторы, влияющие на государственность // Государство и право. 1993. № 7.
- Гайда А.В., Китаев В.В.* Власть и человек. Свердловск, 1991.
- Дмитриев Ю.А.* Соотношение понятий политической и государственной власти в условиях формирования гражданского общества // Государство и право. 1994. № 7.
- Вельский К.С.* О функциях исполнительной власти // Государство и право 1997. № 3.
- Любашиц В.Я.* Государственная власть: понятие, особенности и виды // Правоведение. 2002. № 6.
- Малый А.Ф.* Государственная власть как правовая категория // Государство и право. 2001. № 3.
- Зуев В.И.* “Власть” в системе политологических категорий // Государство и право. 1992. № 5

- Черданцев А.Ф.* Государственная власть и ее обоснование // Правоведение. 1992. № 2.
- Чиркин В.Е.* Легализация и легитимация государственной власти // Государство и право. 1995. № 8.
- Савин В.Н.* Ответственность государственной власти перед обществом // Государство и право. 2000. № 12.
- Кененов А.А., Гулиев В.Е., Колесников А.В.* Отчужденное государство // Государство и право. 1999. № 6.
- Тихомиров Ю.А.* Государственность: крах или воскрешение // Государство и право. 1992. № 9.
- Зуев В.И.* “Власть” в системе политологических категорий // Государство и право. 1992. № 5.
- Плотникова О.В.* Власть и формы ее проявления. Уссурийск, 1996.
- Право и власть. М., 1990.

ԹԵՄԱ 10. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ

- Байтин М.И.* Сущность и основные функции социалистического государства. Саратов, 1979.
- Владимиров В.А.* Основные функции посткоммунистического государства в области внутренней политики. Тверь, 1992.
- Глебов А.П.* Понятие и структура функций социалистического государства. Воронеж, 1974.
- Клепцова Т.Н.* Функции и аппарат Российского государства в рыночной экономике. М., 1992.
- Морозова Л.А.* Функции российского государства на современном этапе // Государство и право. 1993. № 6.
- Пахоленко Н.Б.* От тоталитаризма к демократии: о функциях государства в переходный период // Политические проблемы теории государства. 1993. Гл. 4.
- Рогачев А.А.* Внешние функции государства социалистического типа. М., 1986.
- Тихомиров Ю.А.* Государственность: крах или воскрешение // Государство и право. 1992. № 9.
- Черноголовкин Н.В.* Теория функций социалистического государства. М., 1970.
- Клепцова Т.Н.* Функции и аппарат Российского государства в рыночной экономике. М., 1992.
- Бельский К.С.* О функциях исполнительной власти // Государство и право 1997. № 3.
- Каск Л.И.* Функции и структура государства. Л., 1969.
- Клепцова Т.Н.* Функции и аппарат Российского государства в рыночной экономике. М., 1992.
- Морозова Л.А.* Функции Российского государства на современном этапе // Государство и право. 1993. № 6.
- Талапина Э.В.* Вопросы правового регулирования экономической функции государства // Государство и право. 1999. № 11.
- Рыжов В.С.* К судьбе государственного управления // Государство и право. 1999. № 2.
- Тарасов А.М.* Государственный контроль: сущность, содержание, современное состояние // Журнал российского права. 2002. № 1.
- Чиркин В. Е.* Элементы сравнительного государствоведения. М., 1994.

ԹԵՄԱ 11. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

- Бачило И.Л.* Факторы, влияющие на государственность // Государство и право. 1993. № 7.
- Вишняков В.Г.* Конституционное регулирование федеративных отношений // Государство и право. 1998. № 12.
- Гаджиев К.С.* Тоталитаризм как феномен XX века // Вопросы философии. 1992. № 2.
- Карапетян Л.М.* К вопросу о “моделях” федерализма // Государство и право. 1996. № 12.

- Кокотов А.Н.* Русская нация и российская государственность. Екатеринбург, 1994.
- Маркс К.* Гражданская война во Франции // К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч. Т. 17.
- Маркс К.* Критика Готской программы // К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч. Т. 19.
- Петров В.С.* Сущность, содержание и форма государства. Л., 1977.
- Петров В.С.* Тип и форма государства. Л., 1967.
- Политические проблемы теории государства. М., 1993.
- Политические институты США. История и современность. М., 1988.
- Рожкова Л.П.* Принципы и методы типологии государства и права. Саратов, 1984.
- Франк С.Л.* Философские предпосылки деспотизма // Вопросы философии. 1992. № 3.
- Чиркин В.Е.* Нетипичные формы правления в современном государстве // Государство и право. 1994. № 1.
- Чиркин В.Е.* Переходное постсоциалистическое государство: содержание и форма // Государство и право. 1997. № 1.
- Чиркин В. Е.* Элементы сравнительного государствоведения. М., 1994.
- Эбзеев Б.С., Карапетян Л.М.* Российский федерализм: равноправие и асимметрия конституционного статуса субъектов // Государство и право. 1995. № 3.
- Эбзеев Б.С.,* Конституция. Правовое государство. Конституционный суд. М., 1996.
- Синюков В.Н.* О форме федерации в России // Государство и право. 1993. № 5.
- Ермакова Ю.М.* Россия – федеративное государство // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11 «Право». 1997. № 3.
- Златопольский Д.Л.* Российская Федерация: особенности современного развития // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11 «Право». 1997. № 5.
- Солоневич И.* Народная монархия. М., 1991.
- Карапетян Л.М.* К вопросу о “моделях” федерализма // Государство и право. 1996. № 12.
- Кулябин А.И.* Президентство – лучшая ли это форма исполнительной власти? // Государство и право. 1992. № 8.
- Лысенко В.Н.* Развитие федерации и Конституции России // Государство и право. 1997. № 8.
- Остром В.* Смысл американского федерализма. М., 1993.
- Сахаров Н.А.* Институт президентства в современном мире. М., 1994.
- Синюков В.Н.* О форме федерации в России // Государство и право. 1993. № 5.
- Тихомиров Л.А.* Монархическая государственность. СПб., 1992.
- Чиркин В.Е.* Модели современного федерализма // Государство и право. 1994. № 8, 9.
- Чиркин В.Е.* Современное федеративное государство. М.: Изд-во Моск. независимого ин-та международного права, 1997.
- Умнова И.А.* Конституционные основы современного российского федерализма. М.: Дело, 2000.
- Иванов В.В.* Вопросы теории государственного устройства // Журнал российского права. 2002. № 1.

ԹԵՄԱ 12-13. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՅՑԱԿԱՐԳԸ ԵՎ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՐԱՏԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՄԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

- Агеева Е.А.* Юридическая ответственность в государственном управлении. М., 1990.
- Ардашкин В.Д.* К современной концепции государства // Правоведение. 1992. № 2.
- Байтин М.И.* Механизм современного Российского государства // правоведение. 1996. № 3.
- Барнашов А.М.* Теория разделения властей: становление, развитие, применение. Томск, 1988.

- Бахрах Д.Н.* Государственная служба: основные понятия, ее составляющие содержание, принципы // Государство и право. 1996. № 12.
- Бельский К.С.* О функциях исполнительной власти // Государство и право. 1997. № 3.
- Братко А.Г.* Правоохранительная система. Вопросы теории. М., 1991.
- Виченко А.М.* Теоретические проблемы исследования государственной власти. Саратов, 1982
- Дыльнов Г.В.* Законодательная власть в правовом государстве. М., 1995
- Дыльнов Г.В.* Законодательная власть в правовом государстве. М., 1995.
- Джурягин И.Я.* Право и управление. М., 1981.
- Кокотов А.М.* Русская нация и российская государственность. Екатеринбург 1994.
- Копейчиков В.В.* Механизм государства. М., 1968.
- Ликас А.Л.* Культура правосудия. М., 1990.
- Оболенский А.В.* Человек в государственном управлении. М., 1987.
- Осавелюк А.М.* Современный механизм сдержек и противовесов в зарубежных государствах // Государство и право. 1993. № 12.
- Разделение властей: история и современность. М., 1996.
- Сахаров Н.А.* Институт президентства в современном мире. М., 1994.
- Чиркин В.Е.* Президентская власть // Государство и право. 1997. № 5.
- Черданцев А.Ф.* Государственная власть и ее обоснование // Правоведение. 1992. №2.
- Чиркин В.Е.* Разделение властей: социальные и юридические аспекты // Государство и право. 1990. № 8.
- Энтин Л.М.* Разделение властей: опыт современных государства. М., 1995.
- Розенбаум Ю.А.* Государственная служба как фактор укрепления целостности Российского федеративного государства // Государство и право. 1999. № 4.
- Рыжов В.С.* К судьбе государственного управления // Государство и право. 1999. № 2.
- Сазонов Б.И.* Социальные, организационные и правовые основы механизма действия закона // Государство и право. 1993. № 1.
- Сахаров Н.А.* Институт президентства в современном мире. М., 1994.
- Старилов Ю.Н.* Что происходит с институтом российской государственной службы? // Журнал российского права. 2004. № 9.
- Зуев В.И.* Власть в системе политологических категорий // Государство и право. 1992. № 5.
- Исаев И.А.* Психологическая концепция власти Н.М. Коркунова // Советское государство и право. 1989. № 9.
- Тихомиров Ю.А.* Власть в обществе: единство и разделение // Советское государство и право. 1990. № 2.
- Тихомиров Ю.А.* Государство на рубеже столетий // Государство и право. 1997. № 2.
- Розенбаум Ю.А.* Государственная служба как фактор укрепления целостности Российского федеративного государства // Государство и право. 1999. № 4.

ԹԵՄԱ 14. ՀԱՄԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ՀԱՄԱՎԱՐԳՆ

- Авакьян С.А.* Политический плюрализм и общественные объединения в Российской Федерации: конституционно-правовые основы. М., 1996.
- Малько А.В.* Политическая и правовая жизнь России: актуальные проблемы. М., 2000.
- Комаров С.А.* Личность в политической системе российского общества. Политико-правовое исследование. Саранск, 1995.
- Конституции буржуазных государств. М., 1982.

- Куроедов В.А.* Религия и церковь в советском обществе. М., 1984.
- Основы политологии // Курс лекций под ред. *В.П. Пугачева*. М., 1992.
- Основы теории политической системы. М., 1988.
- Политология /Под ред. *М. Н. Марченко*. М., 1996.
- Политология // Под ред. *М.Н. Марченко*. М., 1997.
- Основы теории политической системы. М., 1985.
- Политология. Энциклопедический словарь. М., 1993.
- Политические проблемы теории государства. М., 1993.
- Теория политики (общие вопросы) Под ред. *И.Н. Коновалова* и *А.В. Малько*. Саратов, 1994.
- Самоуправление: теория и практика. М., 1988.
- Чиркин В.Е.* Глобальные модели политической системы современного общества: индикаторы эффективности //Государство и право. 1992. № 5.
- Шабров О.Ф.* Политическая система: структура, типология, устойчивость. М., 1993.
- Шабров О.Ф.* Политическая система: демократия и управление обществом //Государство и право. 1994. № 5.
- Оболенский А.* Драма российской политической истории. М., 1994.
- Салыгин Е.Н.* Теократические тенденции современной государственности // Общественные науки и современность. 1996. № 5.
- Марченко М.Н.* Политическая система общества / Политология: Курс лекций. М., 1993.
- Леванский В.А., Любутов А.С.* Политический спектр РФ: структурно-таксономический анализ. (Партии, фракции, выборы в 1993-1996 гг.) // Государство и право. 1997. № 9.

Պետության և իրավունքի տեսություն-1 առարկայի հարցաշարան Առաջին ստուգում

1. Գիտություն. հատկությունները և տարատեսակները: Գիտության տարրերը:
2. Պետության և իրավունքի տեսություն գիտության բնութագիրը:
3. Պետության և իրավունքի տեսության հետազոտման օբյեկտը և առարկան:
4. Պետության և իրավունքի տեսության որպես գիտության առարկայի առանձնահատկությունները:
5. Պետության և իրավունքի տեսության որպես գիտության հիմնական հատկանիշները:
6. Պետության և իրավունքի տեսության գործառույթները:
7. Պետության և իրավունքի տեսություն գիտության կապը պրակտիկայի հետ:
8. Պետության և իրավունքի տեսության մեթոդների հասկացությունը և դասակարգումը:
9. Պետության և իրավունքի տեսության փիլիսոփայական հիմքերը որպես համընդհանուր մեթոդներ:
10. Պետության և իրավունքի տեսության համագիտական տրամաբանական հնարքները:
11. Պետության և իրավունքի տեսության համագիտական սկզբունքները:
12. Պետաիրավական երևույթների ճանաչման մասնակի գիտական մեթոդները:
13. Պետաիրավական երևույթների ճանաչման հատուկ իրավական մեթոդները:
14. Պետության և իրավունքի տեսության հարաբերակցությունը հասարակական գիտությունների հետ:
15. Իրավական գիտությունների համակարգը և պետության և իրավունքի տեսությունը:
16. Պետության և իրավունքի տեսություն դասընթացը. նպատակները, խնդիրները, կառուցվածքը:
17. Հասարակություն. հատկանիշները, հասկացությունը:
18. Մինչպետական հասարակության կազմակերպական ձևերը և տնտեսական հիմքերը:

19. Մինչպետական հասարակության սոցիալական իշխանության և նորմերի ընդհանուր բնութագի-րը:
20. Պետության առաջացման ընդհանուր պատճառները (օրինաչափությունները):
21. Պետության առաջացման տնտեսական, սոցիալական, մարդկային, պաշտպանական օրինաչափությունները:
22. Պետության առաջացման առանձնահատուկ օրինաչափությունները և ուղիները:
23. Պետության առաջացման տեսությունների բազմազանությունը և դրանց բնութագիրը:
24. Մինչպետական և պետական հասարակության տարբերիչ հատկանիշները:
25. Պետական և անմիջական իշխանության տարբերիչ հատկանիշները:
26. Պետության հասկացությունը և հատկանիշները:
27. Պետության ինքնիշխանությունը, հասկացությունը, հատկանիշները:
28. Պետության ինքնիշխան իրավունքները և պետության ինքնիշխանության սահմանափակումը:
29. Ժողովրդի և պետության ինքնիշխանության հասկացությունը, հարաբերակցությունը:
30. Ազգի ինքնիշխանությունը և պետության ինքնիշխանությունը
31. Հասարակական իշխանություն. հասկացությունը, անհրաժեշտությունը:
32. Պետական իշխանության առանձնահատուկ գծերը:
33. Պետական իշխանության իրականացման եղանակները:
34. Իրավունքի առաջացման պատճառները և իրավական նորմերի ձևավորման ուղիները
35. Իրավունքի նորմերի և նախնադարյան սոցիալական նորմերի տարբերիչ հատկանիշները
36. Պետության և իրավունքի հարաբերակցությունը դրանց ծագման համատեքստում
37. Սոցիոնորմատիվ կարգավորման ձևավորման և զարգացման պատմական օրինաչափությունները
38. Իրավունքի ձևավորման և զարգացման պատմական փուլերը
39. Հասարակական կարգավորման անհրաժեշտությունը և հասարակական նորմերը
40. Հասարակական կարգավորման մակարդակները և իրավական կարգավորման բովանդակությունը
41. «Իրավունք» եզրույթի իմաստները
42. Օբյեկտիվ իմաստով իրավունքի հատկանիշները և հասկացությունը
43. «Իրավունք» հասկացության բնորոշման հիմնախնդիրը

Երկրորդ ստուգում

44. Պետության գործառույթներ հասկացությունը, բնութագրական գծերը, նշանակությունը:
45. Պետության գործառույթների դասակարգումը:
46. Պետության ներքին գործառույթները և դրանց բովանդակությունը:
47. Պետության արտաքին գործառույթները և դրանց բովանդակությունը:
48. Պետության գործառույթների իրականացման ձևերը. հասկացությունը տեսակները:
49. Պետության գործառույթների իրականացման իրավական ձևերը:
50. Պետության գործառույթների իրականացման կազմակերպական ձևերը:
51. Պետության գործառույթների իրականացման մեթոդները. հասկացությունը, տեսակները:
52. Պետության գործառույթների իրականացման իրավական մեթոդները:
53. Պետության գործառույթների իրականացման կազմակերպական մեթոդները:
54. Պետության գործառույթների դինամիկան, փոխալայամանավորվածությունը, փոխգործողությունը:
55. Պետության ձև հասկացությունը և տարրերը:
56. Պետության կառավարման ձև. հասկացությունը, հատկանիշները և տեսակները:
57. Կառավարման միապետական ձևը. հասկացությունը և տեսակները:

58. Կառավարման հանրապետական ձևը. հասկացությունը և տեսակները:
59. Պետական կառավարման ռեժիմ հասկացությունը և տեսակները:
60. Պետական կառուցվածքի ձև. հասկացությունը և տեսակները:
61. «Պետաիրավական ռեժիմ». հասկացությունը և հատկանիշները:
62. Պետաիրավական ռեժիմի կազմավորման օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները:
63. Պետաիրավական ռեժիմի դասակարգման հիմնախնդիրը:
64. Ժողովրդավարական և հակաժողովրդավարական պետաիրավական ռեժիմների բնութագրերը:
65. Պետության էության, տիպի և ձևի հարաբերակցությունը:
66. Պետության կառուցակարգի /մեխանիզմի/ հասկացությունը և դերը:
67. Պետության մեխանիզմի և ապարատի հարաբերակցությունը, Պետական ապարատի կառուցվածքը
68. Պետական մարմինների հասկացությունը և հատկանիշները:
69. Պետական մարմինների դասակարգումը:
70. Պետական ապարատի կազմակերպման և գործունեության ընդհանուր սկզբունքները:
71. «Պետության էություն» և «սոցիալական առաքելություն». հասկացությունը, մեկնաբանման մոտեցումները:
72. Պետության էության և սոցիալական առաքելության հիմնախնդրի հանգուցալուծումը:
73. Պետության էության զարգացման արդի օրինաչափությունները:
74. Դասակարգումը և տիպաբանությունը որպես ճանաչողական միջոցներ
75. Պետության և իրավունքի դասակարգման մեթոդների բազմազանությունը.
76. Պետության և իրավունքի սովորական դասակարգումները
77. Պետության և իրավունքի տիպաբանության մարքսիստական ֆորմացիոն մոտեցումը:
78. Պետության և իրավունքի տիպաբանության քաղաքակրթական-մշակութաբանական մոտեցումը:
79. Պետության և իրավունքի տիպաբանության ազատական-իրավաբանական մոտեցումը:
80. Պետության և իրավունքի տիպաբանության արդի տեսական և գործնական հիմնախնդիրները
81. Քաղաքացիական հասարակության քաղաքական համակարգը և դրա հիմնական սուբյեկտները
82. Միակուսակցական և մրցակցային քաղաքական համակարգեր:
83. Պետության տեղը և դերը քաղաքական համակարգում:
84. Պետության տարբերիչ հատկանիշները քաղաքական համակարգի այլ տարրերից:
85. Քաղաքական համակարգի գործողության կառուցակարգը և դրա տարրերը
86. Եկեղեցին հասարակության քաղաքական համակարգում: